

- Beispielhafter Auszug aus der digitalisierten Fassung im Format PDF -

Lithographiae Wirceburgensis

Johannes Bartholomäus Adam Beringer

Die Digitalisierung dieses Werkes erfolgte im Rahmen des Projektes BioLib (www.BioLib.de).

Die Bilddateien wurden im Rahmen des Projektes Virtuelle Fachbibliothek Biologie (ViFaBio) durch die [Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg \(Frankfurt am Main\)](#) in das Format PDF überführt, archiviert und zugänglich gemacht.

LITHOGRAPHIÆ WIRCEBURGENSIS,

DUCENTIS LAPIDUM FIGURATORUM, A POTIORI
INSECTIFORMIUM, PRODIGIOSIS IMAGINIBUS EXORNATÆ

SPECIMEN PRIMUM,

Quod

IN DISSERTATIONE INAUGURALI PHYSICO-HISTORI-
CA, CUM ANNEXIS COROLLARIIS MEDICIS,

AUTHORITATE ET CONSENSU

INCLYTÆ FACULTATIS MEDICÆ,

IN ALMA EOO-FRANCICA WIRCEBURGENSIUM
UNIVERSITATE,

PRÆSIDE

Prænobili, Clarissimo & Expertissimo Viro ac Domino,

D. JOANNE BARTHOLOMÆO
ADAMO BERINGER,

Philosophiæ & Medicinæ Doctore, ejusdemque Professore
Publ: Ordin: Facult: Medicæ h. t. DECANO & Seniore, REVE-
RENDISSIMI & CELSISSIMI PRINCIPIS Wirceburgensis Consiliario, &
Archiatro, Aulæ, nec non Principalis Seminarii DD. Nobilium
& Clericorum, ac Magni Hospitalis Julianæ
primo loco Medico,

Exantlatis de more rigidis Examiniibus,

PRO SUPREMA DOCTORATUS MEDICI LAUREA,
annexisque Privilegiis ritè consequendis,

PUBLICÆ LITTERATORUM DISQUISITIONI SUBMITTIT

GEORGIUS LUDOVICUS HUEBER

Herbipolensis, AA. LL. & Philosophiæ Baccalaureus,
Medicinæ Candidatus.

IN CONSUETO AUDITORIO MEDICO.

Anno M. DCCXXXVI. Mense Majo, Die

Prostat Wirceburgi apud Philippum Wilhelmum Fuggart,
Bibliopolam Aulico-Academicum.

Typis Marci Antonii Engmann, Universitatis Toypgraphi.

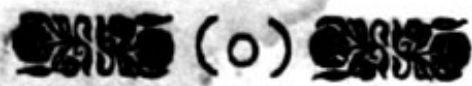
IMMORTALI GLORIÆ
REVERENDISSIMI
ET
CELSISSIMI
S.R.I. PRINCIPIS
AC
DOMINI,
D. CHRISTOPHORI
FRANCISCI,
EPISCOPI
WIRCEBURGENSIS,
FRANCIÆ ORIENTALIS
DUCIS,
PRINCIPIS AC DOMINI
NOSTRI CLEMENTISSIMI.

D. C. O.

REVERENDISSIME
ET
CELSISSIME
PRINCEPS,
DOMINE, DOMINE
CLEMENTISSIME.

*M*ontem, quem D. Præses
meus fronti Dissertationis
suae Lithographicae præfi-
xit, rectè novum Patriæ
Nostræ Parnassum appel-
lo, in quo sinè concentu Musarum, atto-
nito ad rei novitatem Apolline, disertis
Lâpides Franconiæ felicitatem, & Tuam
præci-

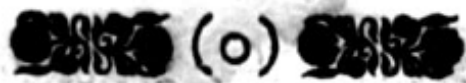

*præcipuè PRINCEPS CELSIS-
SIME gloriam loquuntur. Vix ortus
eras Sol Franciæ Eoæ Novus, cum Sa-
pientiæ, Clementiæ, Æquitatis, cætera-
rumque Virtutum Principalium radios
persentiscens neglectus ille & sterilis ha-
ctenus terræ saxorumque congestorum
tumulus, inaudito subditis indigenis pro-
digio, Rhodij Colossi facundiam imitari,
& salutare cepit Nascentem Phœbum
suum, tot linguis, quot Lapidés, lectissi-
marum ex triplici Naturæ regno imagi-
num figuris insignes effudit. Hærent
adhuc suspensa Eruditorum judicia, &
pensatis æquâ lance in partem utramque
rationibus incerti fluctuant, an exóticos
montis arnosi partus Naturæ mirificè
operantis, an Artis Antiquæ laboribus
adscribant. Illud tamen unanimi consen-
su & gratulatione publicâ mecum affir-
mant universi, saxeis hisce cimeliis auspi-
catissimi Regiminis Tui exordia illustra-*

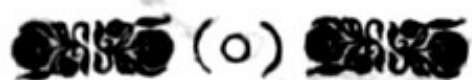
)

re,

re, & Sapientissimo, ac consummatæ Litteraturæ PRINCIPIS, Litteratorumque Favitori Statorique Maximo, admirabili petrosorum animantium, florum, plantarum & testaceorum Hecatombæ inutilem aliàs montis inculti glebam litare voluisse. Si ad Artis Antiquæ industriam reflectere liceret oculos, dicerem fortassis, æmulam fuisse olim Ægypti veteris Franconiam, colossos magnifico Ducum suorum sumptu erexisse, Hieroglyphicis aut Heroicis symbolis undique inscriptos ornatosque, quorum hodie fragmenta & reliquæ superstites eruantur: sed, cum Barbara Pyramidum tantum miracula Memphis notis Hieroglyphicis insignire, more, cæteris Europæ, quâ ab Oriente remotior est, Gentibus inusitato, consueverit, omitto conjecturam nulli solidæ rationi subnixam: A vero tamen minimè me aberraturum arbitror, si multiplici imaginum petrosarum varietate,

tate, Tuas PRINCEPS CELSIS-
SIME Dotes adumbrari, & Colosso
vertici montis detecti imposito graphice
insertas presentari dixerò. Obelisci bu-
jus apicem ineffabile Dei Nomen Jehova,
in grandiusculo Lapide, transpositis licet
litteris elegantissime expressum occupat,
ut, quo Duce, quo Auspice, Nobilissimi
Episcopatus & Ducatus Antiquissimi
clavum capefferis, sub Cujus Præsidio
regas, quam sublimem sanctumque Prin-
cipalium curarum scopum, nempe Divi-
ni Nominis agnitionem, exaltationem,
& gloriam præfixeris, demonstratur.
Reliquam Obelisci faciem Solis, Lunæ
crescentis, & Stellarum pulchræ imagi-
nes serenant, Kyriologicæ Virtutum Tu-
arum tessera, è quibus salutare Benefi-
centiæ, Justitiæ, Providentiæ, & inde-
fessæ pro bono Patriæ publico Vigilan-
tiæ influxus, ac Familiæ quoque Hutte-
nianæ antiqui in Majoribus Tuis Glo-

riosissimis splendoribus elucescunt. Nec Cometae desunt: non quidem bellorum, funerum, aut cæterarum calamitatum publicarum ferales indices (quis enim stellata hæc aërearum & ætherearum regionum phænomena ad terrorem solum & cladem subjecti orbis, non ad prospera quoque portendenda, nata & accensa esse dixerit?) qui radiosò luminis expansi syrmate longam secutorum aureorum temporum seriem post se trahant. Conchyliæ in basi hinc inde sparsa, subditorum corda & animos exhibent, quibus Amantissimum Principem, ceu Margaritam & pretiosum affectuum suorum Unionem arctissime stringunt, Ejusdemque Celsissima Merita palmis, & diversarum plantarum frondibus, foliis, floribus ac fructibus coronant. Invidebant quippe suam Floræ Wirceburgensi prærogativam Oreades Eivelstadianæ, & quia in Horto, quem Principali munifi-

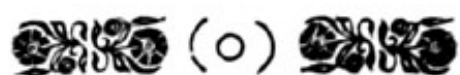

nificentia exornas & amplificas, Botanico, Asiae, Africae, Americae, & quae in Europae nostrae viridariis variores plantae sunt, incredibili copia & fecunditate efflorescere, ac in salutem corporum, oculorum oblectamentum, ac studij Medici eruditum illicium augeri & conservari suspiciunt, Ipsae pariter non minore CELSITUDINEM TUAM colendi ardore, quidquid in plagis mundi, qua late patet, universi Petrifera tellus in lapidibus idiomorphis prodigiosum tulit, e collis unius sinu erutum, in Pyramidem, & perenne gloriae monumentum aedificant, quod nec aestivi soles, nec hyemis asperitas cum plantis evertat, quia durissimo silice aut marmore fabrefactum.

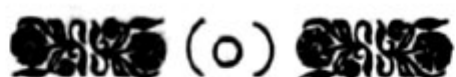
Familiare insuper Aegyptiis erat non Heroicas solum perfectorum animantium, sed insectorum quoque vilissimorum species in Hieroglyphicorum ordinem assumere, & iisdem praestantissimos

)

Deo-

*Deorum, Geniorum, Astrorum, & Elementorum effectus significare. Facile proinde erat, serpentes, lumbricos, scarabaeos, cancos, vespas, pisciculos & reliqua lapidum insectiformium ectypa Laudibus Tuis accommodare, nisi rerum gestarum, & à **CELSITUDINE TUA** porrò feliciter gerendarum Magnitudo & Gloria, suapte claritate in oculos incurreret, quam reconditis istis ænigmatum Canonicorum involucris occultari non oportuit, & obscurari magis quam illustrari. Quod si nonnemini visis Lapidum idiomorphorum, Litteratorum maxime & grammaticarum incunculis in mentem venerit, eos priscis ethnicorum amuletis, aut mysteriosis Hebræorum Telesmatis adnumerare, non equidem hinc obluetabor: Quia tamen prophylactica hujusmodi superstitiosæ vetustatis inventa jam pridem erudita Christianorum pietas & religio proscripsit, **TE REVERENDIS***

*DISSIME & CELSISSE PRIN-
CEPS* ceu *sacrum Patriæ Amuletum*
veneror, singulari Numinis Providentiâ
Franconiæ concessum, quo incolumi & su-
perstite, malorum & adversitatum omni-
um fulminea tempestas procul à subditi
Ducatûs finibus arcetur, aut si quæ taci-
tè serpere cepisset, contagio, ceu efficacis-
simo antidoto extinguitur & sanatur.
Quidquid autem de Lapidum Idiomor-
phorum indole vel origine viso specimine
nostro statuent Eruditi, nobis contra om-
nia imitatrix ac sculptricis æmulationis
molimina scutum inexpugnabile & irre-
fragabile testimonium est, quod præsentis
Lithographiæ Wirceburgensis primitias
CELSISSIMO NOMINI TUO *inscribi*
Clementissimè patiaris : qui Principalis
favor, ut eas in Disputationis Inauguralis
argumentum assumerem, & singulare
Historiæ Naturalis Franconiæ studium,
uti Doctore Magistrôque Cl: D. Præside

... und die nächsten 10 Seiten ...
... and the next 10 pages ...

lapidea est, & omninò informis. Idem notatur in cæteris omnibus Zoolithis & Lithophytis nostris, quæ dimidiâ suâ, & quidem superiore corporis parte figuram animantis aut plantæ expriment, reliquâ parte immersa lapidi, unam cum ipso homogeneam massam constituunt, ut suprâ cap: 2. diximus: Non igitur marinis petrificationis accenseri posse videntur.

Bufunculi, Ranæ, Lacertæ, Vespæ, Apes, Grylli, Scarabæi etiam cornuti, Scorpiones, Eruçæ, & his similia insecta, ut facillimè nascuntur, ita pari celeritate diffuunt, & intereunt. Incredibile autem est animalcula ista putredini ac dissolutioni suæ tam obnoxia vehementissimâ marinorum fluctuum jactatione, sive diluvianâ, sive subterraneâ illæsa conservata, & sensim in lapides indurata fuisse. Aut, cum mare bestiolarum istarum Patria non sit, ac inde transferri non potuerint, quis prudens opinabitur, eas ab oceano quacunq; demùm viâ in continentem effuso, fortuitò deprehensas, ac in solo nativo eum in locum projectas fuisse, ubi lapides induerent?

Diluvium, ut probabilior Doctorum tam Theologorum quàm Lithographorum opinio à Scheuchzero in *Herbario Diluviano* relata habet, in Vere, & quidem Mense Majo contigit, quod flores & folia, non fructus maturos parit. Quâ igitur ratione malum Armeniacum perfectum & integrum cum nucleo, membranâ & cortice, glandes maturas ex tenui querno ramusculo pendentes in Franconiam diluviana tempestas mirabili prodigio advexit?

Plantæ, Flores, Herbæ, quas in Tabula VI. conspicias, præterquam, quod domesticæ, non exoticæ, minùs marinæ sint, tenerrimæ nascuntur, & vel pruinâ, vel pluviâ vehementiore prostratæ ac enectæ laxant folia & intereunt. Has à Diluvio lapidi allisas, tempus paulatim ultrâ densitatem sibi debitam in lapides transformârît?

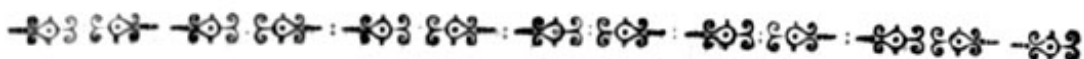
An adhærentem flosculo Apem, Vespâmve tam violentus aquarum motus avellere à floridâ papillâ non potuit, quin fixo spiculo & acuti rostellî proboscide, ceu clavo trabali affixa, & immobilis cum ipso flore lapidesceret? Idem dixeris de cellis nidulisque vesparum, quæ structuræ fragilis, & tantùm non cereæ superatis aquarum falsarum assaultibus, firmiores prodierint in solidissima saxa transmutatæ.

An cum apertis cœli cataractis depluæ stellæ in lapides nostros Astroitas, Heliophoros, Selenitas, & Cometitas abierunt?

Deniq; totum diluvianarum & marinarum aquarum impetum reticulatæ aranearum telæ non sistunt modò, sed & infringunt. Grossior textura est, ut in Tab: X. vides, quàm ut Palladi moveret invidiam; Suspensam ad muscarum insidias aut alibi in telâ pertexendâ occupatam Arachnen sustinet. Huic, quam aër dissipat, quam Papilio & Musca dilacerat, pepercit undarum vis, imò ex aère libero in tabulam faxeam situ tam ordinato, proportionato, ac lapidi commensurato transtulit, ut perpetuum fieret Arachnæi artificii monumentum?

Quid verba perdo! Nemo prudentum est, cui vel levis incidere possit suspicio, Iconolitha nostra marinis undis, sivè in Diluvio generali, sivè alio canali ex oceano deductis esse petrificata. Ex hâc tamen, quam præsentî capite insinuavimus, lapidum nostrorum specificorum & controversorum cum veris diluvianis & maritimis in eodem monte repertis oppositione, scioli quidam, & in Studio Lithographico peregrini ac hospites sinistrè & perperam inferunt, hos quidem genuinos diluvianos, illos verò manu artèque & quidem recenti factos & suppositos esse: quos ut confutem confundâmque suo loco, suis ipsi cavillationibus, sparsisq; quaquaversùm falsis rumoribus & narratiunculis, animo malevolo confictis,

invitum me coëgerunt.

CAPUT NONUM.

Si Lapides nostri non Artis, sed Naturæ opus sunt, in iis formandis nec Natura ipsa, nec fictitius Archæus per Geocosmum diffusus lufit.

 Thanasius Kircherus Societatis JESU, in admirando opere suo, cui Titulum *Mundi subterranei* dedit, & ex quo ceu fonte non pauci Recentiores Lithographi suas de Origine lapidum sententias hauserunt, & amplificatas ediderunt, lib: 8. sect. 1. pag: 37. inter quatuor præcipuos modos, quibus figuras in lapidibus oriri existimat, primo loco statuit *casum fortuitum*. Non injucundum Lectori erit, cui præstans & pretiosum opus ad manum non est, verba sagacissimi & indefessi in regno Naturæ investigando Viri apponere; *Noverit, inquit, Lector, quod quemadmodum phantasia hominum, dum cælum varietate nubium obductum videt, varia sibi, nunc Dracones volantes, jam naves, modò montes, urbes & castella, nunc cruces, modò humanas figuras, & similia phasmata ex nubium incomposita representatione imaginantur: ita quoque vel in spūto in terram conjecto notamus aliquid figurari, quod modò huic, modò alteri rei simile est. Imò in itineribus videntes montium sub certâ figurâ protensionem nunc mensam concipimus, ut promontorium Bonæ Spei, nunc sub vultu humano, ut Scyllæum promontorium Siciliae, nunc hominem supinè prostratum, ut in Apennini Camertensium monte . . . ., subindè saxa & frutices rupiùmque fragmenta effigiem humanam sub numismatis figurâ ostendunt, ut Panormi Mons, qui à figurâ vulgò dicitur, monte de medaglia . . . Videas & in rudibus laterum coctorum superficiebus varia insectorum, volucrum, aliarùmque rerum vestigia, quæ tamen nullo à Naturâ sine intenta sunt, sed ob similitudinem quandam rerum, homo sibi talia esse imaginatur.* His itaque sibi
propo-

propositis jam quæri meritò posset, unde tanta imaginum in lapidibus spectra originem suam sumpserint? Respondeo omnia hæc nata esse ex fluore salini liquoris, qui ubi terrenam & appropriatam substantiam adhuc mollem, & siccitate jam ingruente in multas rimas & sinuosos ductus fatiscentem se insinuaverit, uti in marmoribus videre est, fit, ut ibidem spiritu lapidifico successu temporis omnia simul in duram & saxeam molem coalescant, ita pro rimarum fissurarumque constitutione fluor insinuatus, jam pulcherrima flumina, jam ramosas arbores, modò volucris aut insecti, aut quadrupedis formam, aut etiam humanam effigiem vel saltem aliquod humani corporis membrum, eo modo, quo potest, & pro dispositione materiae jam siccitate in varias & rimosas vacuitates fatiscentis, delineat . . . . . Est & aliud hujus rei non leve argumentum, fortuito & casuali fluxu constituta esse similia phasmata, quod vix ulla ex us, quæ animalis figuram mentiuntur, forma perfecta sit, sed semper aliquid ad integram figuram requisitum (ut in capitibus vel oculus, vel nasus, in brachiis manus digitique, in tibiis pedes, quod pictorum ut plurimum industria emendat, deesse comperiat) ita, ut non tam, quid reverà sint, quam quid phantastica facultas ea esse sibi imaginatur, judicemus, quemadmodum paulò antè de nubibus, montibus, sputo, cæterisque rebus diximus. Ecce! genuinam & candidam Viri Eruditissimi sententiam de lapidum figuris, casu fortuitò natis, aut ex phantasiæ ludibrio ad hanc vel illam speciem determinatis, ex quâ suam in Ludiones censuram deprompsisse videtur Cl: Büttnerus *Coralliograph: subterræn: cap: 1. §. IX. & seqq:* cum ait: *Fabula est, Naturæ? retraho: Phantasiæ humanæ visu abutentis . . . à judicio deserta, confusa, præoccupata, vel etiam credula imò mimule . . . quando imaginatio ex apparentiâ rerum fallitur & fallit.*

Quod casum fortuitum Kircherus, id Recentiores passim *Naturæ*, gratiosè errantis *lusum* appellant, quem in marmore, achate, radicibus nucum, aliisque multicoloribus saxi lignisq; admittendum esse non diffiteor, tunc maximè, cum imagines aut pictæ, aut ductis solùm ex-

tremis lineis designatæ, ut in Dentritis Eichstadianis, aliisque à Doctis: Kirchero exhibitis, & à Cl: Scheuchzero in Herbario suo Diluviano de Dentritis clariùs explicatis, non verò sculptæ, in altitudinem notabilem erectæ, aut solitariæ omninò figuræ, sinè substratâ, cui adhærescant, tabulâ, deprehendantur. Sed quis in lapidibus nostris Naturam sic ludere dixerit, in quibus corporum ex omni Naturæ etiam superlunari regno collectorum (si corporis humani formas integras nondum hætenus repertas dempseris) cætypa ita expressa perfectaque conspiciuntur, ut non solæ lineæ, sed statuæ totæ vel undiq; consummatæ, vel saltem dimidiâ sui parte ita elevata se se ostendant, ut scalpri artificiosi ductus, strias, scissurâsque te in multis observâsse jures.

Naturæ lusus rarò prominet, & vix attollitur, sed cum lapide æquabilis, lævis, & continuus est, ac in eâ solùm materiâ, in eo solo & patriâ reperitur, ubi colorum, tincturarum, salium, succorumque diversitas in terræ siccæ hiatus & rimas insinuata, occasionem & ansam dedit, tam bellè aberrandi. Plerique nostri lapides, sive calcarii, sive lutosi, sive arenosi, unius texturæ & coloris præfatis lapidibus proprii, sunt, unde Naturæ, ludere aut ludendo pingere volenti, Kircheriani sales & tincturæ defecerunt. Marmorum, quæ pariter hîc magno numero invenimus, ut cap: præced: diximus, figuræ, ornamenta, & coloratæ maculæ, sunt concharum, cortici externo inhærentium, & ipsi durissimo marmori aut etiam filici immerforûm, exuvia, reliquiæ, vestigia, ut ocularis experientia demonstrat.

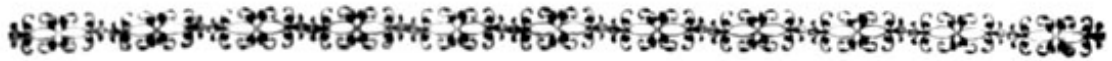
Idiomorphi Lapidés, in quibus Natura lusisse dicitur, ejusdem omninò classis sunt, nec ubivis terrarum effodiuntur, sed iis solùm in locis, quæ similis materiæ, à Kirchero descriptæ, sunt feracia: Wirceburgensis ager, imò Franconia tota montem unicum habet (alium enim similium portentorum feracem nondum in terris nostris, fortè nec in exteris detegere licuit) in quo præter marmoreæ

moreæ indolis, diversissimarum specierum lapides ex arenâ, limo, lutoque coagulati & compacti, iisdem tamen formis, animantium vegetabilium, characterum, nullo inter materiam facto discrimine notati inveniuntur. Quomodò hîc promiscuè, sinè delectu, sinè sufficienti apparatu, novo & Lithographis hætenus incognito prodigio Natura luderet?

Ad Tabulas, & expressas in iis Iconolithorum Wirceburgensium imagines, ceu apertissimas assertorum Testes, iterum provoco: Unicam Tabulam, eandemque Numero VI. huic capiti apposuimus, Lithophyta elegantissimè referentem. An lusit Natura, dum *malum Armeniacum* omni ex parte perfectum, maturum, sed petrificatum protulit? Dum *Tussilaginem* in folio, *Ranunculum* & *Plantaginellam* in foliis, caule & radicibus tam plenè florentem & germinantem effigiavit? Dum *Vesperm* dulcis pabuli illicio ad florem radiatum *Chrysanthemum* aut *Bellitis* attraxit? Dum *querno ramusculo glandes* appendit? Cur colorem neglexit in his, quem aliàs in marmore, Achate, Dentrite qualicumq; tam sollicitè miscet & adhibet? Cur in cæteris lusibus suis teste Kircherò, deficiens & imperfectas figuras delineans, in his aliisque nostris tam Zoolithis, quàm præsentibus Lithophytis, ultrà debitam plantis ac foliis crassitiem excedens, nativam tamen magnitudinem diminuit, detractura in uno, quod in altero liberaliùs profuderat?

Rationari diutiùs in argumento ad oculum manifesto piget, ne & ipse cum verborum & temporis jacturà ludere videar.

CAPUT DECIMUM.

Exhibetur Decuria Lapidum nostrorum, characteribus potissimum Hebraicis insignitorum, eorumq; succincta ex mente nonnullorum expositio.

INter figuratos lapides ii præ reliquis majorem attentionem, altiorémque indaginem merentur, qui variarum linguarum characteribus notati, à Lithographis *Lapides Litterati, Grammatia, Polygrammi, Grammitæ* vocantur. De his scribit laudatus Kircherus lib: 8. Mundi subterranei cap: 8. ubi ait, in agro Tolfensi repertum lapidum quoddam genus cæruleum, in quo candidis, iisque subtilissimis lineis, quidquid figurarum excogitari poterat, à Naturâ descriptum conspiciebatur. *Inveni, inquit, non Græci tantum, sed & Latini Alphabeti litteras omnes, præterea omnia ferè ea simplicium figurarum schemata, quæ Euclides in suis Elementis Geometricis demonstrat.* Cl: Assaltus Armar: IX. locul: VIII. Metalloth: Vaticanæ adducit silicem procerum, candidum, teretem, litteris I. D. nigerrimo colore descriptum; Cui accenset Grammatiam Plinii, Smaragdo similem, & transversâ lineâ albâ præcinctum, ac toto fermè Oriente pro amuleto gestari solitum. His fortè annumerari poterunt Grammitæ micantes Cl: Langii, de quibus differit cap: 5. Historiæ Lapidum figuratorum Helvetiæ, qui characterum loco plurimis lineis variæ magnitudinis insigniuntur, *quæ per superficiem lapidum modo separate disperguntur, modo hinc inde plures colliguntur, & aliquando in medio etiam sese interfecant, appellanturque micantes, quia tota substantia eorum micis, splendore suo auro argenteve simillimis instructa est.* Fusiùs Cl: Helwingus Lithographiæ Angerburgicæ parte secundâ, cap: 2. per totum de Origine Lapidum figuratorum in genere, & cap: 2. de Lapidibus Litte-

Litteratis in specie tractat, ibidemque unicè examinat Lapidem Relaviensem, imagine Lunæ Orientis, & characteribus latinis majusculis L.V.R. insignitum, de quo varia præmiserat Lithograph: Angerb: lib: 1. cap: 5. §. 9. notat, que singulariter, quod inter primam & secundam Litteram, Lunæ falcatae phasis cum suis corniculis, & circuli reliquâ parte apparente justâ proportionem appareat, & reliquæ lapidis partes Pectunculis, Trochis, & Entrochis lapidi immerfis repletæ videantur, ramo vegetabili à dextris assurgente. Ibidem alios adducit litteris I.C.W. & E.A.G.V.L. item G.E.V.L. inscriptos, quibus initiales characteres nominum Virorum, quos allegat, honoratissimorum exprimi arbitratur.

Hi omnes à Polygrammis Wirceburgensibus maxime in eo differunt, quod Lapides nostri characteres potissimum prominentes, elevatos, & quasi exsculptos, illi verò læves, cum superficie lapidum planos, immerfos, & quasi Naturæ scribentis manu pictos repræsentent. Quamquam laudatus Helwingus tum l: c: tum part: 2. Litho: Angerb: pag: 46. etiam characteres Latinos & Græcos in lapidibus prominentes, & debitâ proportionem extantes recenset.

Inspiciamus nunc *Tabulam VII.* hîc appositam, & lapides singulos cum inscriptionibus suis eo ordine, quo collocati sunt perlustremus. Observandum occurrit 1° comparere hinc inde characteres solitarios, alibi integra subjectis aut omissis punctis vocabula. 2° Characteres alii exactè ad orthographiæ regulas expressi, alii ruditer, inconcinnè, ita ut difficulter dignosci queant, formati, quod an sic dictæ Naturæ vel Artis imperitiæ vitio contigerit, nondum decido. 3° Litteræ in vocabulis transpositæ, inversæ, & aliquando obliquè projectæ cernuntur. 4° Characteribus Hebraicis intermixti sunt Samaritani, Rabbinici sive, ut vocant, Babylonici, & in aliis lapidibus nostris Litteratis, quos numero non mediocri adhuc-

dum possideo, Arabici, Latini, cum notis numeralibus. 50 Varii characteres & vocabula non lapidibus nudis, sed Pectinitis, Conchitis, Turbinitis, Cornuum Ammonis, aliisque figuras referentibus inscripti sunt, non semper extantes, sed aliquando incisi & profundi, ut in Tab: V. & præsentè videre est: Quæ omnia expositionem obscuriorem faciunt & difficiliorem. Communicata sunt Viris Linguarum Orientalium peritissimis varia Grammaticarum Nostratum eçtropa, qui, licet in expositione Litterarum solitariarum, aut inordinatâ earum methatesi explicandâ, aut planè hæreant, aut sentiant diversa, in eo tamen unanimiter conveniunt, Sacratissimum Dei Nomen, & Divinarum Perfectionum Titulos fermè in singulis elucescere: Ex multis duorum sensa in primo hoc Specimine publico exhibenda existimavimus. Prior illorum Rabbinus Hebræus est, non modicæ Eruditionis famâ celebris, qui visis duobus ejusmodi Lapidibus, sacro horrore perculsus, post diuturnum silentium, venerari se dixit, ineffabile Dei Nomen in admirabili hoc Naturæ partu expressum: Explicationem characterum aliorum, & inordinatæ transpositionis rogatus, ad cabalam confugit, meritò à me rejectam & improbatam. Transmissi nihilominus per Virum Judæo familiarem plures Lapidum Litteratorum delineationes, de quibus in verba sequentia ex Hebraico translata respondit: *Fateor, latet in lapidibus istis grande prodigium, quod humani ingenii captum transcendit. Invenio in plerisque Lapidibus Venerandum & Benedictum Dei Nomen יהוה, quod verò reliquos characteres concernit, nihil certi de illis statui potest. Possent quidem juxta methodum doctrinæ & interpretationis nostræ, alia Divina Nomina significare, ut Nomen Dei, quod numerum 72. 63. 45. vel 52. complectitur, sed hoc aliarum clavium, linguarum, & Alphabeti inversi adjumento, nolo tamen plura scribere, quia consultum non esset ea typis mandare, quæ Christiani ad Religionem fidemque suam traducerent, adversarii verò (nimirum Judæi) ægerrimè ferrent.* Hæc Rabbinus ille, quem perlubenter missum feci,

feci, quia vix aliud ab eo, quam vana & inania Cabalistarum commenta poteram expectare.

Majore integritate, claritate, & eruditione sententiam suam dixit D. *Philippus Ernestus Christfels*, Illustrissimi & Excellentissimi Domini Comitis ab Hohenlohe Schillingsfürst Castri Wilhermsdorffensis Præfectus, Judæus quondam, nunc sacro fonte Christo initiatus, singulos lapidum nostrorum apices operoso examine discussit, & longa dissertatione exposuit, ex quâ, prætermiſſis characteribus solitariis aut incognitis, & solo cabalæ superstitiosæ adminiculo explicandis, pauca quædam subjungo. In lapide primo, secundo & quinto Sacratissimum Dei Nomen Jehova manifestè expressum est, ita tamen, ut in fig: 1. Vau inversum locò Jod, quod eidem pariter inversum subscriptum, in fig: 5. Vau locum Jod, & hoc locum illius occupet: cujus quidem transpositionis causam nullam ex mente suâ, sed ex commento Rabbiorum dedit, qui more suo ineptiunt, docentque Nomen Dei Jehova peccatis judæorum inhonoratum dividi, ita, ut ו Vau & he separatis, solùm permaneat יה Jah, quo Nomine Deus tam in Pentateucho, quàm Psalmis Davidicis sæpiùs compellatur; Significare autem Jah Deum Judicem & Vindicem (quod ex ps. 93. v. 12. derivari posse existimant) qui ubi per preces, & pœnitentiam reconciliatus fuerit, coire rursùs divisum Nomen in Jehova, quod Deum Clementiæ & Misericordiæ ostendat. Cæterùm omnes hujus Divini Nominis characteres superstitiosè colunt & venerantur judæi, undè, cum singulæ alphabeti litteræ Numerum significant, quantâ possunt, cautelâ, cum numeros scribere volunt, eas litteras declinant. Sic quia ו decem ה quinque valet, scripturi quindecim, loco ה, ponunt ו, id est novem & sex, idque in numero 16. aliisque in reverentiam characterum Divini Nominis observant. De Imagine Solis in fig: 1. & Lunæ in fig: 5. more Rabbinis usitato suppositâ, credit, sub Sole Dei